

Ex libris

Nagy-Laczkó Balázs

Bandi plébános, a református lelkész

*„katholikus papból lett színész,
színészből lett református pap,
a, magyar színészvilág különösen érdekes alakja”*

(Magyar Színművészeti Lexikon)

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer lent, Dél-Békésben, a régi Csanád vármegyében egy pap, aki nemcsak, hogy éppen ugyanúgy szolgálta a katolikus, mint a protestáns híveket, de ráadásul Kunágótán kevesebb mint tíz éven belül mind a katolikus, mind a református felekezetnek templomot is szerzett... ugyan, mi meglepő lenne e mesés kezdeten, ha az itt felvázolt események valamikor a 16-17. századi Magyarországon játszódtak volna le, mikor annyi szerzetes cserélte le a tonzúrárt és a csuhát az anyanyelvű istentiszteletekre vagy éppen a protestáns családok sarjai tértek vissza bőszen – jellemzően jezsuita – prédikátorokként az anyaszentegyház kebelére? Vagy még talán az se okozna különösebb megrökönyödést az ökumenizmus, egyházi időmértékkel mérve friss szellemében, hogyha történetünk a jelen magyar Alföldjén éppen a minap, mondjuk a kétezres években játszódott volna le.

De e történet igazi pikantériáját éppen az adja, hogy a dualizmus korába kalauzol minket, és higgyék el, hogy egy klasszikust, Pázmány Pétert idézzem, még csak nem is az ujjamból szoptam.

Hősünk, Bodnár Endre (egyes forrásokban: Bodnár András) 1827-ben született a Zemplén megyei Kisztén (Kysta, ma Szlovákia), ahol Fényes Elek és Borovszky Samu tanúsága szerint egy sokvallású, alapvetően görögkatolikus többségű környezetben nevelkedhetett. A művelt paraszti családból származó Bodnár a gimnáziumot Kassán végezte, majd katolikus teológiai tanulmányait Temesváron folytatta, hogy aztán a dél többé el se eressze az északi végek gyermekét.

Előbb segédlelkész Szőregen, Kisteleken, Battonyán, Makón, Apátfalván, majd 1866-ban a francia születésű Bonnaz Sándor csanádi püspök Kunágota

plébánosának nevezte ki. Talán e ponton a nem túl gyakran emlegetett magyarországi történelmi múltú francia kisebbség is megérdemel egy kitérő „misét”: az említett püspök édesapja, Bonnaz János Antal, Napóleon hadnagya volt, aki 1813-ban elesett a lipcsei csatában, minek után édesanyja (Hugueniot Franciska) az akkor hét éves fiával Magyarországra költözött, ahol sógora, Bonnaz Antal Nagyőszön (Tomnatic, egykor Torontál vármegye, ma Temes megye, Románia) plébánosa volt, mely település első lakosai is furcsa módon lotharingai franciák voltak. Jelentem, a világ továbbra is kicsi, akár egy temesi, alig háromezer lelkes falu – és mégis mennyi minden történik benne!

Portréja a Magyar Színművészeti Lexikonban.

Vissza Bodnár Endréhez: a jó megjelenésű, kellemes hanghordozású plébános a kunágotai hívek régi vágyát valóra váltandó, 1869-ben nekilátott a katolikus templom építésének. Alig egy évre rá, 1870-ben, Szent Imre napján a kész templomot már fel is szentelték. A faluban nagyon népszerű lett, de temperamentumos, világias természete miatt 1871-ben a püspök (Bonnaz Sándor) felfüggesztette hivatalából.

„1872. otthagyta plébániáját, a reverendát makkos mellénnyel és árvalányhajás pörgekalappal cserélte fel, – felcsapott Thália papjának. Daliás alakja és mélyérzésű bariton hangja csakhamar népszerű népszínművénekessé tették; az egész ország bámulta a katolikus pap-színészt. Aradon 1872. márc. közepén lépett fel nagy sikerrel, a »Csikós« címszerepében, azután Békésgyulán, ápr. 28-án pedig Szegeden. Jún. 4-én volt az első pesti fellépte a budai Népszínházban, Miklóssy Gyulánál, ugyancsak a »Csikós«-ban, jún. 13-án pedig a »Két pisztoly«-ban.”

– emlékezett meg róla az immáron lassan 100 éve kiadott Schöpflin Aladár-féle *Magyar Színművészeti Lexikon*.

Az egész ország bámulta a katolikus pap-színészt, de nem sokkal később a kunágotai reformátusok keresték fel azzal a céllal, hogy jöjjön vissza a faluba, és legyen az ő papjuk. Előbb áttért, majd Debrecenben, letéve a református lelkészi vizsgát, visszatért Kunágotára, ahol – immáron új szerepben: lelkészként – a protestáns templom építésében is jeles szerepet vállalt. 1874-ben hozzáláttak az építéshez szükséges téglák készítéséhez. A katolikus többségű település sokáig akadályozta a protestáns építkezést, nem adva helyet a templomnak. Később azonban, egy állami területrendezésnek köszönhetően a reformátusok végre megkapták az óhajtott területet, 1876-ban sor került a templom átadására. Az építkezését az egyébként római katolikus Ferenc József király 200 forinttal támogatta, melyben egy természeti csapás, az 1876-os nagy tiszai árvíz is szerepet játszhatott, melynek következtében számos Tisza-menti lakos vált egyik napról a másikra földönfutóvá, köztük számos református, kik közül több százan Kunágotán találtak új otthonra.

Ez volna hát Bodnár Endre, a kunágotaiaknak kétszeresen is első templomot emelő színész Bandi papjának története, akit természetesen a település se feledett el: 1893-ban bekövetkezett halála után a kunágotai hívek egy fehér színű carrarai márványsíremléket emeltettek számára. Sírja 2008-ban a régi, lezárt református temetőből áthelyezésre került a Nagyboldogasszony római katolikus temető Millenniumi parcellájába – igen, Bandi papnak nemcsak élteben sikerült visszatérnie Kunágotára, de holtában egyenesen régi katolikus hívei társaságába.

Bölcsőd az, s majdan sírod is?

Főoldal

2022. szeptember 15.